

**KHAİ THÁC GIÁ TRỊ VĂN HÓA CỦA DÂN TỘC CƠ TU TẠI HUYỆN HÒA VANG,
THÀNH PHỐ ĐÀ NẴNG PHỤC VỤ PHÁT TRIỂN DU LỊCH CỘNG ĐỒNG****Nguyễn Thị Phương Thảo^a, Nguyễn Thị Thu Hoài^b, Nguyễn Thị Thu Hà^c,
Trần Thị Linh Sương^d, Hồ Thái An^e, Ngô Uyên Thi^f****Tóm tắt:**

Đề tài “Khai thác giá trị văn hóa của dân tộc Cơ Tu tại huyện Hòa Vang, thành phố Đà Nẵng phục vụ phát triển du lịch cộng đồng” nghiên cứu về tình hình bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa của dân tộc Cơ Tu, đặc biệt là trong bối cảnh phát triển du lịch cộng đồng. Dân tộc Cơ Tu, sinh sống chủ yếu ở huyện Hòa Vang, Đà Nẵng, sở hữu những giá trị văn hóa đặc sắc như lễ hội, phong tục tập quán, và tri thức bản địa. Tuy nhiên, sự tác động của đô thị hóa và hiện đại hóa đã làm suy giảm nhiều nét văn hóa truyền thống của cộng đồng này, đặc biệt là ở thế hệ trẻ. Mặc dù có tiềm năng phát triển du lịch cộng đồng gắn liền với văn hóa Cơ Tu, nhưng việc khai thác vẫn còn hạn chế và chưa hiệu quả. Đề tài sẽ đánh giá thực trạng và đề xuất các giải pháp bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa dân tộc Cơ Tu trong phát triển du lịch cộng đồng, góp phần nâng cao đời sống cho người dân địa phương và bảo vệ bản sắc văn hóa.

Từ khóa: *Dân tộc Cơ Tu huyện Hòa Vang, Văn hóa Cơ Tu, Giải pháp phát triển du lịch cộng đồng, Tiềm năng du lịch cộng đồng, Khảo sát du lịch, thách thức bảo tồn văn hóa.*

**EXPLOITING THE CULTURAL VALUES OF THE CO TU ETHNIC GROUP IN HOA VANG
DISTRICT, DA NANG CITY FOR COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT****Abstract:**

The topic “Exploiting the Cultural Values of the Co Tu Ethnic Group in Hoa Vang District, Da Nang City for Community-Based Tourism Development” examines the preservation and promotion of the cultural values of the Co Tu people, particularly in the context of community-based tourism development. The Co Tu ethnic group, primarily residing in Hoa Vang District, Da Nang, possesses unique cultural values such as festivals, customs, and indigenous knowledge. However, the impact of urbanization and modernization has led to a decline in many traditional cultural practices, especially among the younger generation. Although there is significant potential to develop

^a Khoa Du Lịch, Trường Đại học Đông Á. e-mail: thao95706@donga.edu.vn

^b Khoa Du Lịch, Trường Đại học Đông Á. e-mail: hoai95431@donga.edu.vn

^c Khoa Du Lịch, Trường Đại học Đông Á. e-mail: ha95082@donga.edu.vn

^d Khoa Du Lịch, Trường Đại học Đông Á. e-mail: suong95739@donga.edu.vn

^e Khoa Du Lịch, Trường Đại học Đông Á. e-mail: an95455@donga.edu.vn

^f Khoa Du Lịch, Trường Đại học Đông Á. e-mail: thinu@donga.edu.vn

community-based tourism linked to Co Tu culture, its exploitation remains limited and ineffective. This study will assess the current situation and propose solutions for preserving and promoting the cultural values of the Co Tu ethnic group in community-based tourism development, contributing to improving the local people's living standards and safeguarding cultural identity.

Keywords: *Co Tu ethnic group in Hoa Vang District, Co Tu culture, Solutions for community-based tourism development, Community-based tourism potential, Tourism survey, Cultural preservation challenges.*

Đặt vấn đề

Việt Nam là một quốc gia đa dân tộc với 54 dân tộc anh em sinh sống trên khắp các vùng miền, mỗi dân tộc đều mang trong mình những giá trị văn hóa độc đáo, góp phần tạo nên bức tranh văn hóa phong phú của đất nước. Dân tộc Cơ Tu, một trong các dân tộc thiểu số của Việt Nam, sinh sống chủ yếu tại khu vực miền Trung, đặc biệt là tại huyện Hòa Vang, thành phố Đà Nẵng, có một nền văn hóa đặc sắc và đa dạng. Văn hóa Cơ Tu được thể hiện rõ nét qua các lễ hội, phong tục tập quán, tín ngưỡng và tri thức bản địa. Tuy nhiên, trong bối cảnh hiện nay, sự phát triển mạnh mẽ của quá trình đô thị hóa và hiện đại hóa đã tác động lớn đến đời sống của cộng đồng người Cơ Tu, gây ảnh hưởng không nhỏ đến các giá trị văn hóa truyền thống. Đặc biệt, thế hệ trẻ của cộng đồng Cơ Tu đang dần thay đổi lối sống, làm giảm đi sự thực hành các nghi thức văn hóa và dần xa rời các giá trị truyền thống.

Trước tình trạng đó, việc khai thác và bảo tồn giá trị văn hóa của dân tộc Cơ Tu trong phát triển du lịch cộng đồng không chỉ là một nhu cầu cấp thiết mà còn là một giải pháp hữu hiệu để nâng cao đời sống của người dân địa phương. Du lịch cộng đồng gắn liền với văn hóa truyền thống của các tộc người thiểu số, trong đó có dân tộc Cơ Tu, không chỉ tạo ra nguồn thu nhập bền vững cho cộng đồng mà còn góp phần bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa đặc sắc. Mặc dù du lịch cộng đồng tại huyện Hòa Vang có nhiều tiềm năng nhờ vào sự phong phú về văn hóa và thiên nhiên, nhưng việc khai thác các giá trị này vẫn còn gặp phải nhiều khó khăn và hạn chế. Việc đầu tư vào phát triển du lịch cộng đồng gắn với văn hóa Cơ Tu còn chưa được triển khai hiệu quả, chưa có nhiều chiến lược rõ ràng để phát huy tối đa tiềm năng văn hóa và thiên nhiên của khu vực.

Mục đích chính của nghiên cứu này là đánh giá thực trạng việc khai thác giá trị văn hóa của dân tộc Cơ Tu trong phát triển du lịch cộng đồng tại huyện Hòa Vang, thành phố Đà Nẵng. Cụ thể, nghiên cứu sẽ phân tích các yếu tố văn hóa Cơ Tu có thể khai thác để phát triển du lịch cộng đồng, đồng thời đánh giá những thách thức và hạn chế hiện tại trong quá trình phát triển này. Từ đó, nghiên cứu sẽ đề xuất các giải pháp bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Cơ Tu, nhằm đảm bảo sự phát triển du lịch cộng đồng bền vững, đồng thời nâng cao đời sống người dân địa phương và bảo vệ bản sắc văn hóa độc đáo của cộng đồng Cơ Tu. Các giải pháp này sẽ tập trung vào việc

duy trì và phát triển các lễ hội, phong tục tập quán, tín ngưỡng và tri thức bản địa, đồng thời tìm cách khai thác các tiềm năng du lịch mà không làm tổn hại đến các giá trị văn hóa truyền thống.

Nghiên cứu này không chỉ có ý nghĩa quan trọng trong việc bảo vệ và phát huy các giá trị văn hóa của dân tộc Cơ Tu mà còn góp phần vào việc xây dựng một chiến lược phát triển du lịch cộng đồng hiệu quả, bền vững tại khu vực miền Trung nói chung và huyện Hòa Vang nói riêng. Bài viết cũng sẽ cung cấp thông tin hữu ích cho các cơ quan quản lý nhà nước, các tổ chức du lịch, cũng như cộng đồng địa phương trong việc xây dựng và triển khai các dự án du lịch gắn liền với bảo tồn văn hóa, nhằm phát triển kinh tế và giữ gìn bản sắc văn hóa của các dân tộc thiểu số. Cuối cùng, các kết luận chính của nghiên cứu sẽ đề xuất các phương án cụ thể giúp tăng cường hiệu quả khai thác giá trị văn hóa Cơ Tu trong phát triển du lịch cộng đồng, nhằm đảm bảo sự phát triển hài hòa giữa kinh tế và bảo tồn di sản văn hóa.

Đối tượng và phương pháp nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu

Các giá trị và bản sắc văn hóa đặc trưng của cộng đồng người Cơ Tu tại huyện Hòa Vang.

Phương pháp nghiên cứu

Để nghiên cứu đề tài này chúng tôi thực hiện các phương pháp nghiên cứu sau:

Phương pháp thu thập, phân tích và tổng hợp tài liệu.

Phương pháp thu thập tài liệu từ các nguồn tài liệu nghiên cứu sẵn có như sách, bài báo, báo cáo, và các tài liệu nghiên cứu trước đây về văn hóa dân tộc Cơ Tu, du lịch cộng đồng và phát triển bền vững. Nhằm phân tích và tổng hợp các tài liệu này sẽ giúp xác định các xu hướng nghiên cứu, điểm mạnh và điểm yếu trong các phương pháp khai thác giá trị văn hóa vào du lịch cộng đồng, từ đó tạo ra cơ sở lý luận vững chắc cho đề tài nghiên cứu.

Phương pháp điều tra xã hội học

Phương pháp điều tra xã hội học được xác định theo công thức Yamane Taro với 385 phiếu khảo sát, Bảng câu hỏi sẽ được thiết kế nhằm đánh giá nhận thức, giá trị văn hóa và mong muốn phát triển du lịch cộng đồng gắn với dân tộc Cơ Tu. Đối tượng khảo sát gồm người dân Cơ Tu tại huyện Hòa Vang để tìm hiểu mức độ hiểu biết, thái độ và khả năng tham gia vào hoạt động du lịch; du khách nhằm đánh giá mức độ hài lòng, nhu cầu và kỳ vọng đối với du lịch cộng đồng tại địa phương; và các doanh nghiệp du lịch để xem xét khả năng khai thác, phát triển sản phẩm du lịch dựa trên giá trị văn hóa bản địa. Từ đó sẽ cho ra kết quả khảo sát cung cấp cơ sở khoa học cho việc đề xuất các giải pháp bảo tồn, phát huy văn hóa Cơ Tu và phát triển du lịch cộng đồng theo hướng bền vững.

Trong nghiên cứu này, Nhóm tác giả sẽ sử dụng công thức của Yamane Taro để xác định cỡ mẫu khảo sát, nhằm đảm bảo tính khoa học và độ tin cậy của kết quả. Công thức Yamane Taro được áp dụng khi quy mô tổng thể không xác định rõ, giúp tính toán số lượng mẫu cần thiết với mức sai số cho phép. Công thức được biểu diễn như sau:

$$n = \frac{N}{1 + N(e^2)}$$

Trong đó:

- n là cỡ mẫu cần thiết,
- N là tổng thể nghiên cứu (nếu không biết, thường lấy vô hạn),
- e là mức sai số cho phép (ở đây chọn 5% tương ứng với mức tin cậy 95%).

Khi áp dụng công thức với $e = 0,05$ cỡ mẫu tính toán được là 384,16 mẫu. Để đảm bảo tuân thủ phương pháp thống kê một cách chính xác, nhóm tác giả đã lấy cỡ mẫu khảo sát là 384 mẫu, đúng theo kết quả tính toán từ công thức Yamane Taro. Điều này giúp nghiên cứu có độ tin cậy cao mà vẫn đảm bảo tính hiệu quả trong quá trình thu thập và phân tích dữ liệu.

Phương pháp phỏng vấn chuyên sâu

Phương pháp phỏng vấn chuyên sâu nhóm sẽ hướng với các đối tượng gồm già làng, người đứng đầu thôn để tìm hiểu vai trò, quan điểm trong bảo tồn văn hóa Cơ Tu, ngoài ra thì giúp hiểu về người dân cũng như tình hình du lịch tại địa phương; nghệ nhân, người làm nghề truyền thống nhằm thu thập thông tin về nghề dệt, điêu khắc, ẩm thực và lễ hội; hướng dẫn viên, doanh nghiệp du lịch để đánh giá thực trạng và tiềm năng phát triển du lịch cộng đồng. Việc lựa chọn các nhóm đối tượng này giúp cung cấp góc nhìn đa chiều, làm rõ giá trị văn hóa Cơ Tu và khả năng khai thác trong du lịch bền vững.

Phương pháp khảo sát thực địa

Phương pháp khảo sát thực địa tại các làng Cơ Tu thôn Tà Lang và thôn Giàn Bí xã Hoà Bắc (Hòa Vang, Đà Nẵng) từ việc đến tại địa phương qua quan sát không gian văn hóa, phỏng vấn già làng, nghệ nhân, người dân và doanh nghiệp du lịch tại địa phương. Sẽ được thu thập qua ghi chép, ghi hình và trải nghiệm thực tế như dệt thổ cẩm, nấu ăn truyền thống,... Kết quả sẽ giúp đánh giá tiềm năng du lịch cộng đồng gắn với văn hóa Cơ Tu, đề xuất giải pháp bảo tồn và phát triển.

Kết quả và thảo luận

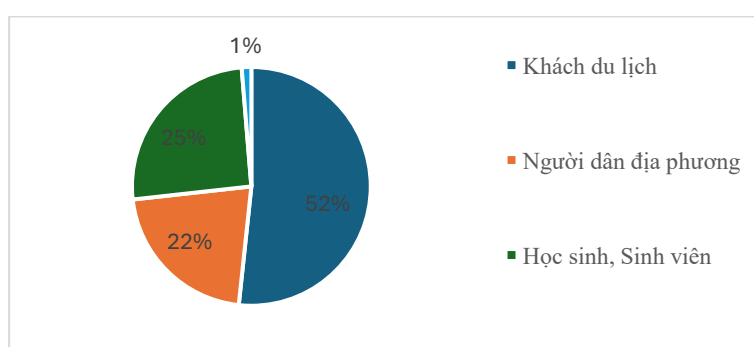
Khảo sát thực trạng và nhu cầu phát triển du lịch cộng đồng

Nghiên cứu toàn diện đã được thực hiện nhằm đánh giá hiện trạng và nhu cầu phát triển du lịch cộng đồng của dân tộc Cơ Tu. Mục tiêu chính của nghiên cứu là đo lường mức độ nhận thức về du lịch cộng đồng từ cả người dân địa phương và du khách,

xác định kỳ vọng trải nghiệm của du khách, đồng thời thu thập các đề xuất giải pháp nhằm bảo tồn giá trị văn hóa và thúc đẩy du lịch bền vững.

Để đạt được mục tiêu này, nhóm nghiên cứu đã triển khai khảo sát tổng hợp, bao gồm ba phần chính: nhận thức về du lịch cộng đồng, nhu cầu và kỳ vọng trải nghiệm, và các giải pháp phát triển. Các câu hỏi khảo sát được thiết kế tập trung vào việc đánh giá kiến thức về di sản văn hóa, tần suất tham gia du lịch cộng đồng, mức độ hài lòng và các yếu tố cần cải thiện trong dịch vụ du lịch.

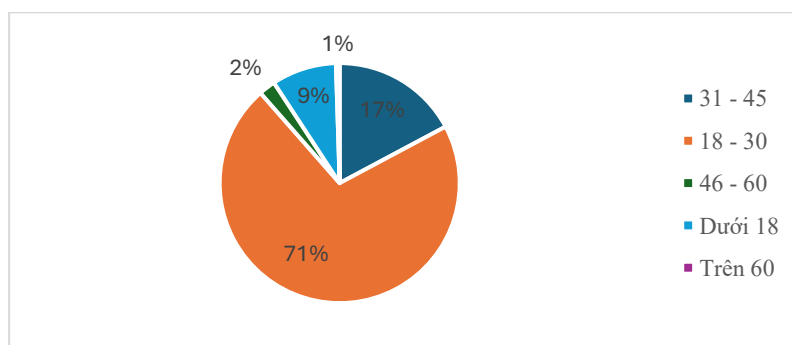
Kết quả của nghiên cứu cung cấp cơ sở khoa học để xác định số lượng du khách đã từng trải nghiệm du lịch cộng đồng, mức độ hiểu biết về giá trị văn hóa truyền thống của người Cơ Tu, cũng như nhu cầu và kỳ vọng của họ. Từ đó, nghiên cứu đề xuất các giải pháp phát triển du lịch cộng đồng một cách chuyên nghiệp và bền vững, góp phần bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa độc đáo của dân tộc Cơ Tu.

Hình 1. Phân loại nhóm đối tượng tham gia du lịch cộng đồng Cơ Tu

(Nguồn: nhóm tác giả, 2025)

Dựa trên biểu đồ tròn, có thể thấy rằng nhóm khách du lịch chiếm tỷ lệ cao nhất trong tổng số người tham gia khảo sát, với 52%. Tiếp theo là nhóm học sinh, sinh viên 25% và người dân địa phương 22%. Cuối cùng, nhóm nhà nghiên cứu/chuyên gia về môi trường và du lịch chỉ chiếm 1%. Điều này cho thấy phần lớn phản hồi đến từ du khách – những người trực tiếp sử dụng dịch vụ du lịch, trong khi các đối tượng liên quan khác (như người dân địa phương và học sinh, sinh viên) cũng đóng góp quan điểm nhưng ở mức độ thấp hơn. Việc nhà nghiên cứu/chuyên gia chiếm tỷ lệ rất nhỏ có thể phản ánh tính đặc thù của nhóm này, hoặc do quy mô mẫu chưa bao phủ đủ rộng.

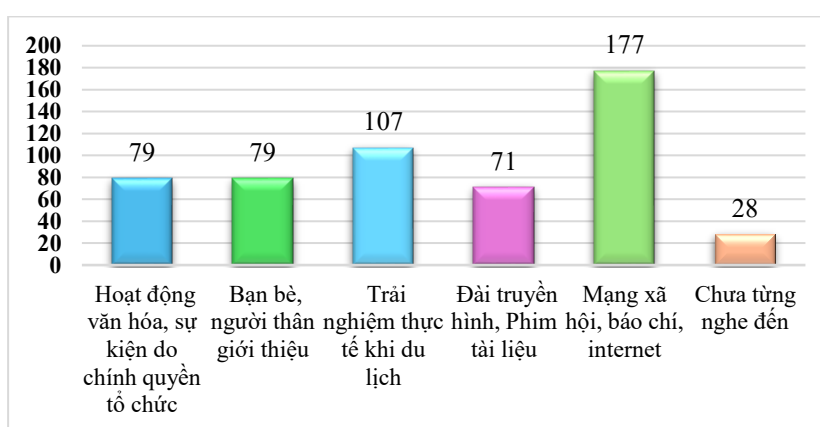
Hình 2. Phân bố độ tuổi của du khách tham gia du lịch cộng đồng Cơ Tu

(Nguồn: nhóm tác giả, 2025)

Biểu đồ về độ tuổi cho thấy nhóm 18 – 30 tuổi chiếm tỷ lệ cao nhất 71%, thể hiện xu hướng du lịch năng động, thích khám phá và chịu ảnh hưởng mạnh bởi mạng xã hội. Kế đến là nhóm 31 – 45 tuổi 17%, thường đi kèm các yêu cầu cao hơn về chất lượng dịch vụ và tiện nghi. Nhóm 46 – 60 tuổi 9% có tiềm lực tài chính tốt, chú trọng yếu tố văn hóa và trải nghiệm sâu. Trong khi đó, nhóm dưới 18 tuổi 2% và trên 60 tuổi 1% chiếm tỷ lệ rất nhỏ, phản ánh nhu cầu du lịch gắn liền với học tập, gia đình hoặc dịch vụ an toàn, phù hợp sức khỏe. Sự phân bố độ tuổi này giúp định hướng chiến lược phát triển du lịch, từ thiết kế sản phẩm đến kênh quảng bá, đáp ứng nhu cầu đa dạng của từng nhóm khách.

Mức độ nhận thức và kinh nghiệm du lịch cộng đồng của du khách

Trong quá trình nghiên cứu về mức độ nhận biết và tiếp cận văn hóa Cơ Tu tại huyện Hòa Vang, thành phố Đà Nẵng, nhóm đã tiến hành khảo sát nhằm tìm hiểu kênh thông tin mà người dân và du khách thường sử dụng.

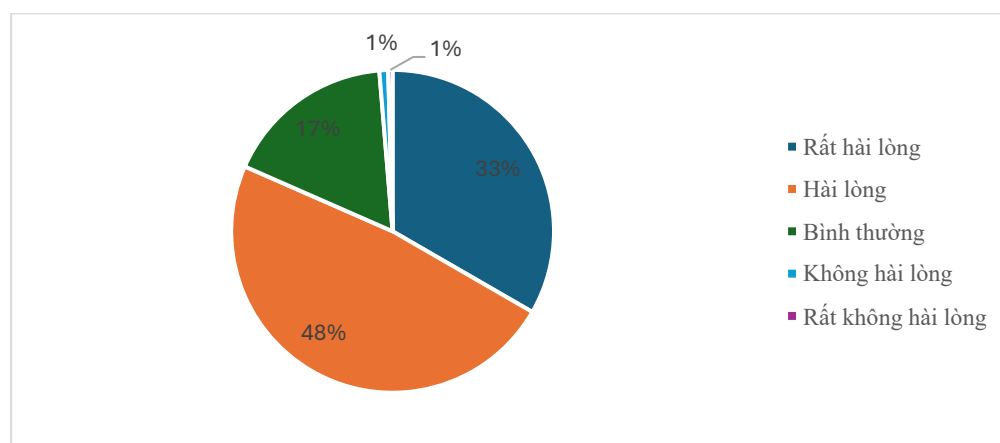

Hình 3. Các kênh thông tin mà du khách biết đến văn hóa dân tộc Cơ Tu tại huyện Hòa Vang, TP. Đà Nẵng

(Nguồn: nhóm tác giả, 2025)

Kết quả thu được không chỉ phản ánh sự phổ biến của các phương tiện truyền thông như mạng xã hội, báo chí, internet mà còn cho thấy tầm quan trọng của trải nghiệm thực tế, hoạt động văn hóa và các sự kiện do chính quyền tổ chức. Số liệu này sẽ là cơ sở quan trọng để đề xuất các giải pháp quảng bá và phát triển du lịch cộng đồng gắn với văn hóa Cơ Tu trong thời gian tới.

Dựa trên biểu đồ, có thể thấy kênh thông tin được nhiều người biết đến nhất về văn hóa Cơ Tu tại huyện Hòa Vang, thành phố Đà Nẵng là mạng xã hội, báo chí, internet, với 177 người chọn. Tiếp đến, trải nghiệm thực tế khi đi du lịch 107 cũng đóng vai trò quan trọng trong việc giúp du khách hiểu rõ hơn về nét văn hóa độc đáo này. Các hoạt động văn hóa, sự kiện do chính quyền tổ chức và sự giới thiệu từ bạn bè, người thân đều có 79 lượt, trong khi đài truyền hình, phim tài liệu chiếm 71 lượt. Đáng chú ý, vẫn có 28 người chưa từng nghe đến văn hóa của dân tộc Cơ Tu, cho thấy cần đẩy mạnh hơn nữa công tác quảng bá trên nhiều kênh thông tin khác nhau để tiếp cận rộng rãi hơn.

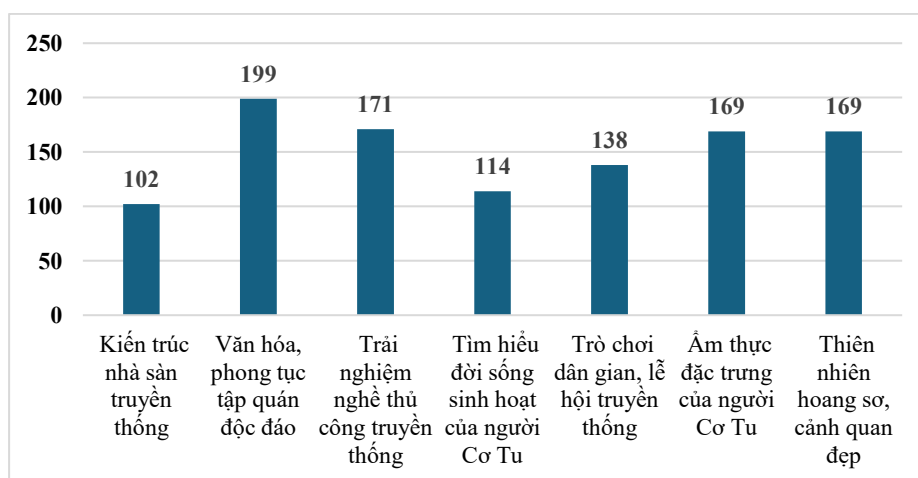

Hình 4. Mức độ hài lòng của du khách đã từng trải nghiệm du lịch cộng đồng Cơ Tu

(Nguồn: nhóm tác giả, 2025)

Dựa trên biểu đồ, có thể thấy nhóm “Hài lòng” chiếm tỷ lệ cao nhất với 48%, trong khi “Rất hài lòng” đứng thứ hai với 33%. Tiếp đó, 17% số người được hỏi cho biết họ cảm thấy “Bình thường” về trải nghiệm du lịch. Đáng chú ý, nhóm “Không hài lòng” và “Rất không hài lòng” đều chiếm tỷ lệ khá thấp, mỗi nhóm chỉ 1%. Kết quả này cho thấy đa số du khách nhìn nhận tích cực về chất lượng dịch vụ, đồng thời gợi ý rằng cần tiếp tục duy trì và cải thiện các yếu tố trải nghiệm để đáp ứng tốt hơn nhu cầu và kỳ vọng của khách du lịch.

Để trả lời câu hỏi này, nhóm nghiên cứu đã tiến hành khảo sát và tổng hợp dữ liệu về các khía cạnh thu hút du khách đến với du lịch cộng đồng Cơ Tu. Kết quả cho thấy yếu tố được quan tâm nhiều nhất là văn hóa, phong tục tập quán độc đáo 199 lượt, khẳng định sức hấp dẫn từ những nét đặc trưng riêng biệt trong đời sống tinh thần của người Cơ Tu. Đứng thứ hai là trải nghiệm nghề thủ công truyền thống 171 lượt, thể hiện mong muốn được tiếp cận và tham gia trực tiếp vào các hoạt động như dệt thổ cẩm, đan lát hay chế tác nhạc cụ.

Hình 5. Các yếu tố khiến du khách quan tâm đến du lịch cộng đồng dân tộc Cơ Tu

(Nguồn: nhóm tác giả, 2025)

Tiếp theo, ẩm thực đặc trưng của người Cơ Tu và thiên nhiên hoang sơ, cảnh quan đẹp đều thu hút 169 lượt quan tâm, cho thấy du khách đánh giá cao các món ăn bản địa độc đáo cũng như không gian thiên nhiên còn nguyên sơ. Các hoạt động mang tính cộng đồng như trò chơi dân gian, lễ hội truyền thống 138 lượt và nhu cầu tìm hiểu đời sống sinh hoạt của người Cơ Tu 134 lượt cũng đóng vai trò quan trọng trong việc tạo nên trải nghiệm đa chiều cho du khách. Cuối cùng, dù có số lượng quan tâm thấp nhất 102, kiến trúc nhà sàn truyền thống vẫn là điểm nhấn hấp dẫn, góp phần tô đậm bản sắc văn hóa địa phương.

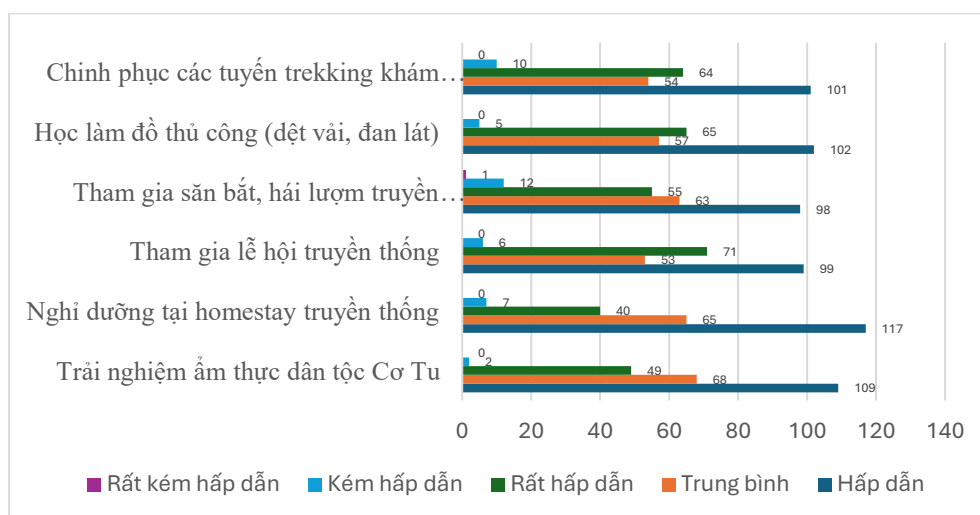
Qua khảo sát nhóm nghiên cứu đã thu thập dữ liệu đánh giá của du khách đã từng đến trên năm cấp độ từ “Rất kém hấp dẫn” đến “Rất hấp dẫn”. Kết quả phân tích cho thấy sự quan tâm và sở thích của du khách tập trung vào các yếu tố gắn liền với văn hóa truyền thống, cảnh quan thiên nhiên và trải nghiệm trực tiếp, làm cơ sở định hướng cho việc phát triển sản phẩm du lịch phù hợp với nhu cầu thị trường.

Dữ liệu khảo sát cho thấy, Trải nghiệm ẩm thực dân tộc Cơ Tu là hoạt động nhận được nhiều đánh giá tích cực nhất, với số lượt “Hấp dẫn” và “Rất hấp dẫn” chiếm ưu thế. Điều này phản ánh sức hút của ẩm thực địa phương, thường mang đậm bản sắc văn hóa và đáp ứng tốt nhu cầu khám phá ẩm thực của du khách.

Tiếp đến, hoạt động Chinh phục các tuyến trekking khám phá thiên nhiên cũng được đông đảo người tham gia đánh giá cao. Sự hấp dẫn của loại hình này đến từ vẻ đẹp hoang sơ, cảnh quan hùng vĩ, đồng thời mang đến trải nghiệm vận động ngoài trời đầy thử thách.

Hoạt động Nghỉ dưỡng tại homestay truyền thống và Tham gia lễ hội truyền thống đều nhận được lượng đánh giá “Hấp dẫn” và “Rất hấp dẫn” tương đối cao, thể hiện mong muốn của du khách trong việc hòa mình vào không gian sống, phong tục và nếp sinh hoạt của cộng đồng Cơ Tu.

Trong khi đó, Học làm đồ thủ công (dệt vải, đan lát) được đánh giá ở mức khá, cho thấy vẫn có một nhóm lớn du khách thích tìm hiểu và thực hành thủ công truyền thống, song hoạt động này có thể đòi hỏi thời gian và kỹ năng nhất định. Hoạt động “Tham gia săn bắt, hái lượm truyền thống” nhận được số lượt đánh giá “Hấp dẫn” và “Rất hấp dẫn” thấp hơn, có thể do tính chất đặc thù hoặc giới hạn về kỹ năng, thể lực.

Hình 6. Mức độ hấp dẫn của các hoạt động du lịch cộng đồng Cơm Tu

(Nguồn: nhóm tác giả, 2025)

Dữ liệu khảo sát cho thấy, Trải nghiệm ẩm thực dân tộc Cơm Tu là hoạt động nhận được nhiều đánh giá tích cực nhất, với số lượt “Hấp dẫn” và “Rất hấp dẫn” chiếm ưu thế. Điều này phản ánh sức hút của ẩm thực địa phương, thường mang đậm bản sắc văn hóa và đáp ứng tốt nhu cầu khám phá ẩm thực của du khách.

Tiếp đến, hoạt động Chinh phục các tuyến trekking khám phá thiên nhiên cũng được đông đảo người tham gia đánh giá cao. Sự hấp dẫn của loại hình này đến từ vẻ đẹp hoang sơ, cảnh quan hùng vĩ, đồng thời mang đến trải nghiệm vận động ngoài trời đầy thử thách.

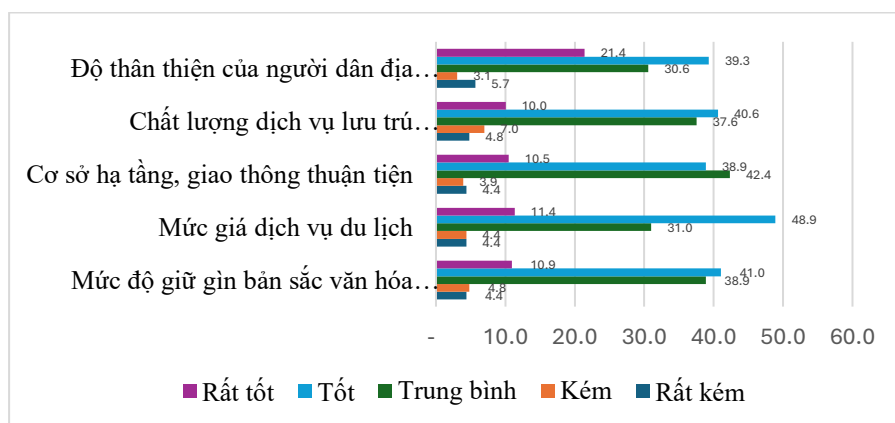
Hoạt động Nghỉ dưỡng tại homestay truyền thống và Tham gia lễ hội truyền thống đều nhận được lượng đánh giá “Hấp dẫn” và “Rất hấp dẫn” tương đối cao, thể hiện mong muốn của du khách trong việc hòa mình vào không gian sống, phong tục và nếp sinh hoạt của cộng đồng Cơm Tu.

Trong khi đó, Học làm đồ thủ công (dệt vải, đan lát) được đánh giá ở mức khá, cho thấy vẫn có một nhóm lớn du khách thích tìm hiểu và thực hành thủ công truyền thống, song hoạt động này có thể đòi hỏi thời gian và kỹ năng nhất định. Hoạt động “Tham gia săn bắt, hái lượm truyền thống” nhận được số lượt đánh giá “Hấp dẫn” và “Rất hấp dẫn” thấp hơn, có thể do tính chất đặc thù hoặc giới hạn về kỹ năng, thể lực.

Nhìn chung, kết quả khảo sát chỉ ra rằng du khách bị thu hút mạnh bởi các hoạt động mang tính trải nghiệm sâu, gắn liền với cảnh quan thiên nhiên, văn hóa ẩm thực và không gian sinh hoạt cộng đồng. Việc khai thác và phát triển những hoạt động này, kết hợp với đầu tư cơ sở hạ tầng, đào tạo nhân lực và quảng bá hiệu quả, sẽ góp phần nâng cao chất lượng du lịch cộng đồng Cơm Tu, đáp ứng đa dạng nhu cầu của du khách.

Trong quá trình khảo sát, dữ liệu thu thập được từ du khách và người dân địa phương đã cho thấy mức độ hài lòng đối với các yếu tố cốt lõi của du lịch cộng đồng Cơm Tu. Biểu đồ dưới đây tổng hợp ý kiến đánh giá về độ thân thiện của người dân, mức độ giữ gìn bản sắc văn hóa, chất lượng dịch vụ lưu trú (homestay), mức giá dịch vụ du lịch

và cơ sở hạ tầng, giao thông thuận tiện. Các phản hồi được phân loại theo năm mức từ “Rất tốt” đến “Rất kém”, cung cấp cái nhìn tổng quan về trải nghiệm của du khách.

Hình 7. Đánh giá về các tiêu chí du lịch cộng đồng Cơ Tu

(Nguồn: nhóm tác giả, 2025)

Dựa trên biểu đồ khảo sát, có thể thấy Độ thân thiện của người dân địa phương đạt mức hài lòng cao nhất, với 31,1% người tham gia đánh giá Rất tốt và 49,1% đánh giá Tốt, cho tổng cộng trên 80% phản hồi tích cực. Tỷ lệ Kém và Rất kém chỉ dao động khoảng 3,2% và 1,5%, khẳng định sự hiếu khách là điểm sáng trong du lịch cộng đồng Cơ Tu.

Đối với Mức độ giữ gìn bản sắc văn hóa Cơ Tu, 28,9% người khảo sát cho biết Rất tốt và 40,3% cho Tốt, đạt gần 70% ý kiến tích cực. Tuy nhiên, vẫn có 5,6% và 1,6% đánh giá ở mức "Kém" và "Rất kém", cho thấy cần có thêm những nỗ lực trong công tác bảo tồn và quảng bá văn hóa truyền thống.

Về Chất lượng dịch vụ lưu trú (homestay), 24,6% người tham gia đánh giá Rất tốt và 36,9% đánh giá Tốt, tổng cộng trên 60% ý kiến tích cực. Tuy nhiên, 28,1% ý kiến ở mức Trung bình và gần 10,4% nhận xét tiêu cực (kết hợp Kém và Rất kém), cho thấy vẫn cần cải thiện cơ sở vật chất và dịch vụ đi kèm để đáp ứng nhu cầu đa dạng của du khách.

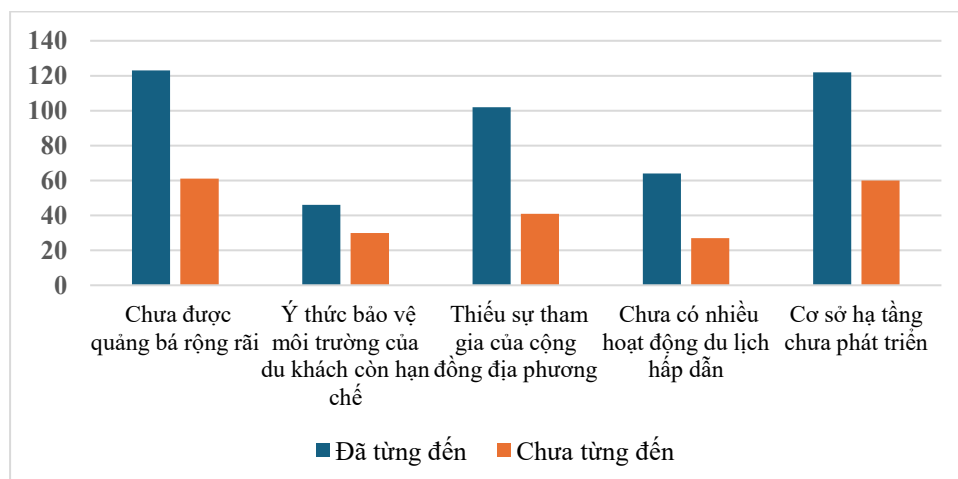
Đối với Mức giá dịch vụ du lịch, khoảng 20,1% người khảo sát đánh giá Rất tốt và 34,5% cho Tốt, đạt 54,6% phản hồi tích cực. Tuy nhiên, 34,9% đánh giá Trung bình và 10,5% cho rằng giá cả chưa phù hợp, gợi ý việc cân nhắc điều chỉnh để phù hợp hơn với khả năng chi trả của khách du lịch.

Cuối cùng, Cơ sở hạ tầng, giao thông thuận tiện nhận được nhiều phản hồi ở mức Trung bình (39,6%), chỉ có 14,3% đánh giá Rất tốt và 32,4% Tốt. Tỷ lệ Kém (11,2%) và Rất kém (2,5%) cao hơn so với các yếu tố khác, nhấn mạnh nhu cầu cấp thiết cải thiện hạ tầng và giao thông để nâng cao trải nghiệm du lịch.

Nhìn chung, kết quả khảo sát cho thấy du khách đánh giá rất cao sự thân thiện của người dân và bản sắc văn hóa của cộng đồng Cơ Tu, nhưng đồng thời cũng chỉ ra những hạn chế cần cải thiện như chất lượng dịch vụ lưu trú, cơ sở hạ tầng và chính sách giá. Những dữ liệu này cung cấp cơ sở để các bên liên quan đưa ra các giải pháp phát triển du lịch cộng đồng một cách toàn diện và bền vững.

Ý kiến về phát triển du lịch cộng đồng Cơ Tu

Nhằm xác định những rào cản và thách thức trong quá trình phát triển du lịch cộng đồng Cơ Tu, nhóm nghiên cứu đã thu thập ý kiến từ hai nhóm đối tượng: những người đã từng đến và những người chưa từng đến địa bàn. Biểu đồ dưới đây thể hiện quan điểm của cả hai nhóm về năm vấn đề then chốt: mức độ quảng bá, ý thức bảo vệ môi trường, sự tham gia của cộng đồng địa phương, sự phong phú của các hoạt động du lịch và tình trạng cơ sở hạ tầng.

Hình 8. Thách thức lớn nhất đối với phát triển du lịch cộng đồng Cơ Tu

(Nguồn: nhóm tác giả, 2025)

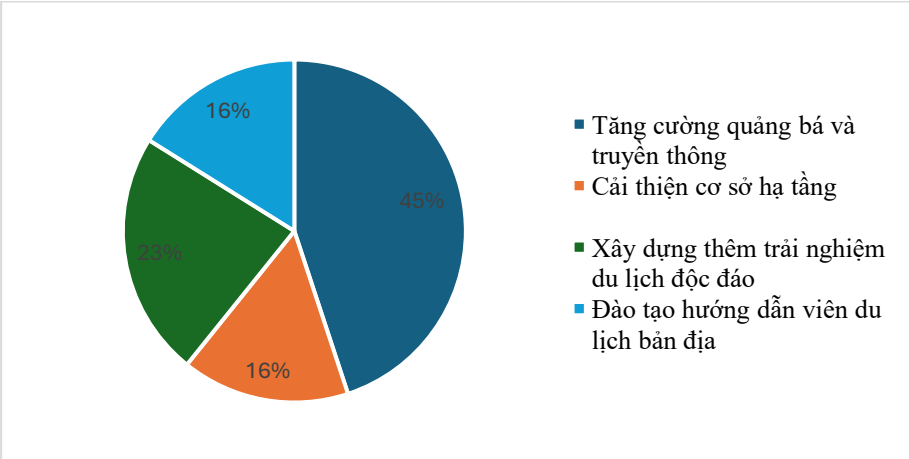
Kết quả khảo sát cho thấy cả hai nhóm “đã từng đến” và “chưa từng đến” đều nhấn mạnh tầm quan trọng của cơ sở hạ tầng, với 122 người (đã từng đến) và 60 người (chưa từng đến) cho rằng cơ sở hạ tầng chưa phát triển là rào cản lớn nhất. Bên cạnh đó, việc “chưa được quảng bá rộng rãi” cũng được nhiều người đề cập (123 so với 61), phản ánh nhu cầu cấp thiết trong đẩy mạnh truyền thông.

Mặt khác, 102 người thuộc nhóm “đã từng đến” nhận định cần tăng cường sự tham gia của cộng đồng địa phương, trong khi 64 ý kiến cho rằng hoạt động du lịch chưa đủ hấp dẫn. Những phản hồi này cho thấy vai trò quan trọng của người dân bản địa trong việc tạo ra sản phẩm và trải nghiệm du lịch mang đậm nét đặc trưng, qua đó thu hút và giữ chân du khách.

Về ý thức bảo vệ môi trường, 46 người (đã từng đến) và 30 người (chưa từng đến) cùng chia sẻ quan ngại này, gợi ý rằng cần có các chương trình nâng cao nhận thức và trách nhiệm của du khách. Qua đó, việc kết hợp bảo tồn môi trường với phát triển du lịch bền vững sẽ trở thành một ưu tiên hàng đầu trong chiến lược phát triển du lịch cộng đồng Cơ Tu.

Để xác định những giải pháp ưu tiên cho việc phát triển du lịch cộng đồng Cơ Tu, nhóm nghiên cứu đã tiến hành khảo sát và tổng hợp ý kiến về bốn hướng cải thiện chính, bao gồm: tăng cường quảng bá và truyền thông, cải thiện cơ sở hạ tầng, xây dựng thêm trải nghiệm du lịch độc đáo và đào tạo hướng dẫn viên du lịch bản địa. Kết quả được thể

hiện dưới dạng biểu đồ tròn, phản ánh mức độ ủng hộ của người tham gia đối với từng giải pháp.

Hình 9. Yếu tố quan trọng nhất để phát triển du lịch cộng đồng Cơ Tu

(Nguồn: nhóm tác giả, 2025)

Kết quả khảo sát cho thấy “Tăng cường quảng bá và truyền thông” chiếm tỷ lệ cao nhất với 45%, phản ánh nhu cầu cấp thiết trong việc nâng cao nhận thức của du khách về du lịch cộng đồng Cơ Tu. Con số này cho thấy đa phần người được hỏi tin rằng việc mở rộng phạm vi truyền thông, sử dụng các kênh quảng bá hiện đại và giới thiệu điểm đến rộng rãi sẽ giúp thu hút nhiều du khách hơn.

Xếp thứ hai với 23% là “Xây dựng thêm trải nghiệm du lịch độc đáo”, thể hiện mong muốn của du khách về các hoạt động mới mẻ, hấp dẫn và đậm nét văn hóa bản địa. Việc đa dạng hóa sản phẩm du lịch không chỉ nâng cao giá trị trải nghiệm mà còn góp phần giữ chân du khách lâu hơn.

Hai giải pháp “Cải thiện cơ sở hạ tầng” và “Đào tạo hướng dẫn viên du lịch bản địa” đều đạt 16%. Điều này cho thấy, bên cạnh hạ tầng phục vụ di chuyển, lưu trú và các tiện ích, việc nâng cao chất lượng đội ngũ hướng dẫn viên bản địa cũng đóng vai trò quan trọng trong việc truyền tải giá trị văn hóa, lịch sử và đặc trưng của người Cơ Tu một cách chuyên nghiệp, chân thực.

Kết luận

Tộc người Cơ Tu, với lịch sử phát triển lâu đời và nền văn hóa đặc sắc, không chỉ là một phần không thể thiếu trong kho tàng văn hóa dân tộc Việt Nam mà còn mang đến những giá trị tinh thần và thẩm mỹ độc đáo. Những phong tục, tập quán, nghệ thuật truyền thống và tri thức bản địa của họ đã tạo nên sức hấp dẫn đặc trưng, góp phần làm phong phú bản sắc văn hóa quốc gia. Trong bối cảnh hội nhập quốc tế và sự phát triển không ngừng của nền kinh tế, việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa nguyên bản của người Cơ Tu càng trở nên cấp thiết. Chính quyền địa phương cần có những chính sách chủ động nhằm giữ gìn và phục dựng di sản văn hóa này, đồng thời khai thác hiệu quả các tài nguyên văn hóa để thúc đẩy phát triển kinh tế bền vững.

Sự phát triển của xã hội hiện đại đã tạo ra một xu hướng ưu ái đối với những giá trị văn hóa nguyên bản, từ đó mở ra cơ hội để ra đời những sản phẩm du lịch cộng đồng độc đáo, góp phần nâng cao đời sống của người dân địa phương. Nhiều nhà nghiên cứu và chuyên gia đã dành nhiều tâm huyết để tìm hiểu, ghi chép và công bố các tài liệu, sách nghiên cứu về văn hóa của tộc người Cơ Tu, nhằm truyền tải và lan tỏa những giá trị quý báu này đến với cộng đồng. Tuy nhiên, trong bối cảnh giao thoa văn hóa, phát triển công nghệ và toàn cầu hóa mạnh mẽ, nhiều giá trị văn hóa của người Cơ có nguy cơ bị lãng quên, kinh hóa, thậm chí biến mất nếu không có những giải pháp bảo tồn kịp thời và hiệu quả.

Đặc biệt, trong ngành du lịch, những nét văn hóa truyền thống của người Cơ Tu tại huyện Hòa Vang đang dần trở thành một điểm nhấn thu hút sự tò mò và hứng thú của du khách trong và ngoài nước. Không chỉ mang lại trải nghiệm độc đáo cho du khách, những sản phẩm du lịch dựa trên di sản văn hóa này còn mở ra cơ hội cho các nhà đầu tư, công ty lữ hành và các cơ quan quản lý khám phá tiềm năng phát triển mới. Vì vậy, việc đầu tư cơ sở hạ tầng, đào tạo nhân lực, phát triển sản phẩm sáng tạo và rút gọn các thủ tục hành chính là những yếu tố quan trọng cần được chú trọng. Những chính sách hỗ trợ phù hợp và cam kết thực hiện theo nguyên tắc phát triển bền vững sẽ tạo nền tảng vững chắc cho sự phát triển của du lịch cộng đồng, đồng thời góp phần giữ gìn và phát huy giá trị văn hóa của tộc người Cơ Tu cho các thế hệ tương lai.

Qua đó, việc chung tay giữa chính quyền, cộng đồng và các chuyên gia nghiên cứu không chỉ giúp bảo tồn di sản văn hóa đang dần mai một mà còn khơi nguồn sáng tạo cho các sản phẩm du lịch độc đáo, góp phần nâng cao giá trị cuộc sống của người dân và thúc đẩy phát triển kinh tế-xã hội một cách toàn diện và bền vững.

Tài liệu tham khảo

- Đ.Hiệp-C.Bính. (2024, 1 28). *Thưởng thức món cơm lam thịt nướng của đồng bào Cơ tu*. Retrieved from DÂN TRÍ.
- Đ.N. (2022, 10 21). *Bảo tồn, phát huy văn hóa đồng bào dân tộc Cơ Tu*. Retrieved from Công an thành phố Đà Nẵng.
- Dân số. (2024, 11 16). *Dân số dân tộc Cơ Tu ở Việt Nam*. Retrieved from Thông tin Dân số.
- DITIEP. (2021, 10 9). *Du lịch cộng đồng, nguyên tắc và tác động*. Retrieved from DITIEP.
- Hồng Lâm. (2022, 05 15). *Độc đáo phong tục kể chuyện*. Retrieved from Tạp chí điện tử Nông thôn Việt.
- Hồng Thảo. (2023, 04 24). *Nhà dài truyền thống của người Ê Đê*. Retrieved from TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ thiên nhiên và môi trường.
- Hùng, N. T. (n.d.). *Một Số Phong Tục Của Người Cơ Tu*. Retrieved from Văn học nghệ thuật.
- Huyện Hoà Vang. (2015, 12 29). *Tổng quan về Hòa Vang*. Retrieved from Trang thông tin điện tử huyện Hoà Vang, thành phố Đà Nẵng.
- Khánh Nguyễn. (2022, 02 1). *Sắc màu Tết của Người Cơ Tu*. Retrieved from Tạp chí hội Dầu khí Việt Nam.
- Lê Tuyết. (2021, 03 11). *Đà Nẵng: Mô hình du lịch cộng đồng đưa du khách đến gần hơn với đồng bào Cơ Tu*. Retrieved from Bộ Văn Hoá Thể Thao Và Du Lịch Cục Su Lịch Quốc Gia Việt Nam.

- Ngọc Anh . (2023, 11 02). *Lễ mừng lúa mới của người Cơ Tu*. Retrieved from Đài tiếng nói Việt Nam - Ban đối ngoại.
- Nguyễn Hương. (2022, 08 17). *Văn hóa là gì? Các loại hình văn hóa phổ biến tại Việt Nam*. Retrieved 2 2025, from Luật Việt Nam.
- Nguyễn Văn Dũng. (2016, 08 03). *Nghi Lễ Vòng Đồi Của Người Cơ Tu*. Retrieved from Tạp chí văn học nghệ thuật.
- Peter Melville Logan. (2012, 07 10). *Peter Melville Logan, "On Culture: Edward B. Tylor's Primitive Culture, 1871"*. Retrieved 12 22, 2024, from Branch.
- Phạm Thị Phương Thanh. (2023, 07 25). *Văn hóa tộc người và các đặc trưng cơ bản của tộc người?* Retrieved from Luật Minh Khuê.
- Phạm Văn Dương. (2024, 03 18). *Phát triển văn hóa các dân tộc thiểu số trong chiến lược phát triển văn hóa Việt Nam*. Retrieved from Tạp chí của ban tuyên giáo Trung ương.
- Phan Vũ Hiền Mai. (2023, 11 02). *Bản sắc văn hóa dân tộc là gì? Tại sao cần phải giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc?* Retrieved 3 10, 2025, from Thư viện pháp luật.
- Phương Thanh. (2019, 10 24). *Như một sự tri ân bản làng*. Retrieved from Cổng thông tin điện tử thành phố Đà Nẵng.
- POLOONG PLÊN. (2022, 12 15). *Độc đáo ẩm thực người Cơ Tu*. Retrieved from Báo Quảng Nam.
- Quốc Dũng. (2023, 08 15). *Phát triển du lịch cộng đồng kết hợp bảo tồn văn hóa đồng bào Cơ Tu*. Retrieved from Báo ảnh Dân tộc và Miền núi.
- Quốc Lành. (2024, 08 23). *Đà Nẵng: Giữ gìn bản sắc văn hóa Cơ Tu*. Retrieved from Cổng TTĐT TP. Đà Nẵng.
- T.Nhân - H.Trường. (2024, 07 17). *Quảng Nam: Sắp diễn ra Lễ hội Văn hóa truyền thống Cơ Tu lần IV*. Retrieved from Dân tộc và phát triển.
- T.Nhân-H.Trường. (2024, 04 04). *Cúng đất lập làng - nghi lễ đặc biệt của người Cơ Tu*. Retrieved from Dân tộc và Phát triển.
- T.T.V. (2024, 07 10). *Bảo tồn kiến trúc truyền thống của dân tộc Cơ Tu*. Retrieved from Bộ văn hoá thể thao và du lịch.
- Thế Trung. (2023, 09 25). *Giữ tiếng cồng chiêng của đồng bào Cơ Tu*. Retrieved from Bộ Văn Hoá Thể Thao Và Du Lịch.
- Tiên Sa. (2020, 06 29). *Nói lý, hát lý - nét văn hóa độc đáo của người Cơ-tu*. Retrieved from Dân tộc và Phát triển.
- Trần Hậu. (2022, 08 27). *Chế thức nước uống thơm, say của người Cơ Tu, một nông dân Đà Nẵng đối đời*. Retrieved from DÂN VIỆT.
- Trần Tấn Vỉnh. (2020, 03 23). *Đặc sắc nghệ thuật điêu khắc gỗ của người Cơ-tu*. Retrieved from Báo ảnh Dân tộc và Miền núi.
- Trần Thị Mai An. (2023, 12 10). *Tổ chức xã hội truyền thống của người Cơ Tu ở huyện Nam Đông, tỉnh Thừa Thiên Huế*. Retrieved from Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia Sự thật.
- UNESCO. (2023, 12 07). *Văn hóa là gì? Các loại hình văn hóa nghệ thuật ở Việt Nam là gì?* Retrieved 1 2025, from Thư viện pháp luật.
- Ủy ban Dân tộc, T. c. (2022, 10 25). *Các dân tộc ở Việt Nam*. Retrieved from Báo Nhân Dân: NXB Chính trị Quốc gia Sự thật

Vũ Hồng Vận, Hồ Đức Hiệp. (2024, 07 18). *Nâng cao hiệu quả giáo dục văn hóa học đường cho sinh viên các trường đại học trên địa bàn TP. Hồ Chí Minh*. Retrieved from Tạp chí Quản lý Nhà nước.

Vũ Mừng – Tào Đạt . (2023, 11 27). *Độc đáo “Lễ ăn trâu mừng lúa mới” của người Cơ Tu*. Retrieved from Dân tộc và Phát triển.